

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaja u praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za 3 mesece Din 150, za 6 mesecev Din 300, za 1 leto Din 600 — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2263. Štev. čekovnega računa 14.900

„In Beseda je meso postala...“

Ali moremo danes še razumeti Božič... Marija in sv. Jožef v hlevu. V tujem mestu, brez denarja, brez vseh sredstev, brez vsake pomoči, ko pričakujeta veliki trenutek. Tako revna sta bila komaj še dva človeka, ko sta bila v pričakovanju rojstva.

V to golo revščino je prišel Bog. In Beseda je meso postala.

Postava je postala resničnost. Vera življenje. In v tem je največja skrivnost večlovenja sina Božjega.

Ali si nista obe dobi slični? Ob Jezusovem rojstvu in današnja.

Izraelci so imeli postavbo, Boga, Ljubezen. Živi Bog, ki je bil kakor veseli poslanec in razsvetljavec in voditelj napram paganstvu. In vendar je padlo izraelsko ljudstvo v paganstvo, se udalo malikom. Njihova vera ni bila vera živega Boga, ampak gol formalizem, fraziranja, pismoukov. Farizeji so smatrali znanje umivanje za važnejše, kakor pa notranjo čistost postave.

Zato ni ljudstvo čutilo rojstva Deteta božjega. Le nekaj revnih pastirjev je pripognilo pred njim ob jasliah svoja kolena. In vendar je bilo v njih Dete, ki naj postane vogelni kamen bodočim rodovom.

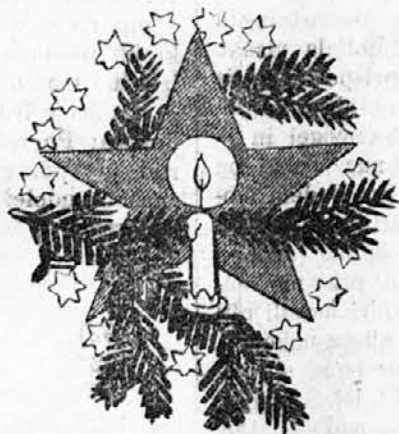
Ali moremo še razumeti Božič? Rodilo se je Dete, ki je prišlo postavbo dopolniti. Obenem je pa dalo vsemu človeštvu novo zapoved. »Novo zapoved Vam dam, da se ljubite med seboj, kakor sem jaz Vas ljubil.«

Življenje je velika skrivnost. Skrivnost, kako naj človek podredi postavi svoja čustva in svojo notranjost, da bo v njem moglo delovati Božje. Da se bo mogla v njem razvijati ljubezen in ga prekrasiti in tudi izoblikovati. Z ljubeznijo je postalo Dete Odrašeniček sveta. Z ljubeznijo in s svojim življenjem, s svojim naukom in svojo dejavnostjo je postalo Dete učitelj narodov. Pokazalo je, da mora človeštvo njegov nauk doživljati, da mora postati beseda meso — sicer mu ne bo nova zapoved v srečo, ampak v padec.

Ali moremo še razumeti Božič? Božični zvonovi pejo. Njihovo ubrano petje je polno veselja, je slavošpev miru, ljubezni, sreče. Melodija božičnih zvonov je kakor angelsko petje ob jasliah. Da ob jasliah! V hlevu! Ni li to bridko!

Okoli 2000 let se uči Kristusov nauk. Imamo postavbo, predpise, navodila. Mili-joni izpovedujejo krščanstvo. In vendar je tako malo ljubezni!

Milijoni brezposelnih so brez vseh vseh sredstev. Brez kruha, obleke, strehe. Delovni sloji — kmetje in delavci, duševni delavci. Vse živi v velikih stiskah. Kajti sedanja družba je pretrgala z naukom krščanstva, da je delo častno. Da je delo največje dobro za družbo. Da

ravno delo ustvarja vse dobrine, ki tvorijo blagostanje narodov in sveta.

Sedanja družba ima sicer na jeziku Kristusa, krščanstvo. Toda ne za to, da bi se trudila in stremela za tem, da bi krščanstvo živelo v njej. Da bi uravnala po njem svoje javno in privatno, pa tudi gospodarsko življenje. Za farizeje in pismouke sedanje dobe je krščanstvo le toliko vredno, kolikor ga morejo in v kolikor ga bodo mogli izrabljati za svoje namene, zlasti pa moralno kvaliteto krščanstva.

Sedanja družba ne živi iz Kristusa in s Kristusom. Zato brani popolno svobodo udejstvovanja človeka. Zato uči, da je v redu, če je delo razdeljeno, sproletarizirano. Zato razširja idejo, da je nujno neizpremenljivo in gospodarsko dejstvo, da mora razdeljeno delo služiti in donati sadove svojega truda brezdelnežem. Ravno to stanje je vzrok, da so tisti, ki delajo, v vedno večji bedi. Zalostno je, da je ta duh, to prepričanje okužilo tudi katoličane.

Katoličani, zlasti katoliški politiki, so vzrok, da je krščanski svetovni nazor skoraj popolnoma potisnjen v ozadje. Znamenje, da manjka izrazitih katoliških politikov in izrazitih katoliških gospodarskih ljudi. Ne trdimo s tem, da bi ne bili ti katoliški voditelji osebno verni, da ne bi osebno priznavali krščanskega etosa, trdimo le to, da jadrano praktično v vodi neprestanega kompromisa s paganizmom. Sedanja družba je namreč popolnoma paganska, ker so paganske osnove, na kateri je zgrajena. O tem smo si vsi na jasnem.

Ker je tako, bi morali biti katoliški javni in odgovorni delavci v svojem udejstvovanju zelo zelo previdni. Zavedati bi se morali, da nosijo odgovornost za množice, katerim naj bi bili nekaki svetilniki tudi v verskem pogledu.

S tem hočemo reči tole: Delavni sloji, predvsem delavci, so se odvrnili od vere ali še točneje od Cerkev, ker so videli, da je tudi med katoličani in kristjani

taka praksa, kakor pri izrazitih propagatorjih idej sedanje moderne družbe. Učijo tako, delajo drugače. Sedanja moderna družba uči namreč svobodo, bratstvo, enakost. V resnici je ravno narobe. Mi se sklicujemo na vero, na lepe ideje krščanstva, v resnici pritrjujemo s svojim delom njegovim nasprotnikom.

Kakšni moramo biti, nam je pokazal Kristus. Kakšni moramo biti, nas uči tudi zgodovina Cerkev in narodov. Na mesto poganškega gospodarskega in družabnega je stopil krščanski gospodarski red, ki je ustvaril tako razmerje, da imenujejo to dobo celo izraziti nasprotniki krščanstva zlato dobo delavstva. Ta gospodarski red je pa ustvarilo v prvi vrsti praktično življenje in delovanje kristjanov. Dokler so se trudili oblastniki in podložniki, da bi ideja Kristusova bila odločilna vsepovsod, je ta red rasel. Kakor hitro so se spustili v kompromise, kakor hitro so začeli odpirati srca egoizmu, je vdrl v njihovo mišljenje, polagoma jih prekrasil, dokler ni zavlada v družbi pomlajen in prenovljen gospodarski red. Bila je pretrgana zveza z živim Bogom. Trpele so pa in še trpe radi tega največ delavne množice, ki so postale, sicer ne formalno, pač pa dejansko brezpravne in ki so bile zopet nazaj pahnjene v suženjstvo, iz katerega jih je rešilo krščanstvo.

Kakšna je naša naloga?

Ali naj bo človeštvo, katerega je Bog postavil za gospodarja nad vse materialne dobrine, večno suženj teh materialnih dobrin? Ali naj ne bo za te trpine nikake rešitve? Mora, kdor veruje v Kristusa, mora verovati tudi v odrešenje človeštva, v božjo ljubezen in pravičnost. Toda pogoj je samo eden: Duh in postava božjega Deteta mora postati resničnost, mora postati življenje, meso.

To je naloga. Krščanstvo je naloga, velika naloga. Krščanstvo loči in odločuje duhove, krščanstvo zahteva izpolnjevanje in izpolnitev božje volje in sicer v posamezniku, kakor tudi v družbi. Zato za-

hteva krščanstvo od vseh, ki ga izpovedujejo, odločitev, zlasti pa odločitev od krščanske družbe. Ali bo še dalje tvorila zavezništvo sedanji družbi in s tem zavajala množico in jo odvrčala od Boga, ali pa mora pretrgati z njo vsako vez in se iskreno vrniti nazaj k Bogu in v njegovo službo.

Prenovitev družbe v smislu krščanstva je nujno potrebna, nujna predvsem, ker živimo po izjavi nadškofa Kordača v dobi propada. Krščanske politične stranke so odpovedale v reformi sveta in družbe. Ker je tako, preostane le še Cerkev. Cerkev bo morala odločno poseči v to zmedo in dajati, obenem pa tudi zahtevati, ne le od duhovnikov, ampak tudi od laikov politikov, da je njihovo delovanje popolnoma v skladu s krščanstvom. Znamenja so tukaj!

Vsi pojavi pa kažejo, da bo Cerkev prelomila in se definitivno odvrnila od napolkapitalističnega, kompromisarskega posvetnega, političnega katoličizma v krščanstvo prvih stoletij. Pred kratkim smo objavili odločno in jasno obsodbo sedanjega družabnega stanja praškega nadškofa Kordača. Ta njegova izjava so se popolnoma krila in bila le nekako dopolnilo članka »Il paravento«, ki je izšel lansko leto v vatikanskem glasilu »Osservatore Romano«. Javna tajnost je, da je napisal ta članek sam sv. oče Pij XI.

Znamenje, da se obračajo vodilni cerkveni krogi čedalje bolj k najradikalnejšemu in najbrezkompromisnejšemu kršč. socializmu. Torej Cerkev jasno uvideva, da je njena naloga in dolžnost, da stoji na strani kruha in božje besede — ljubezni lačne množice brezpravnih. Izrazi-tejših navodil skoraj ne potrebujemo, če smo res prepričani katoličani.

Današnje človeštvo noče iti pota bethlehemskega Deteta. To nas ne sme motiti. Imeti moramo le pred očmi svojo nalogo: Izvrševati poslanstvo resničnega, dejanskega krščanstva. »Videl sem novo nebo in novo zemljo« pravi sv. Janez v skrivnem razodetju. Ta more nastati, ko bo postalo krščanstvo javna moralna. Za to moralo pa se mora predvsem boriti proletariat, ki je naravnost poklican in posvečen za to nalogo s tem, da je Kristus dal revščini dastojanstvo in trpljenju edino ustvariteljsko in izčistiševalno silo.

Brez sodelovanja tudi delavstvu ne bo zasijala Kristusova postava v vsej veljavi. Tudi delavstvo mora živeti s Kristusom. Zdi se, da se pripravlja v njegovih dušah razpoloženje tudi za to setev. Mi, ki verujemo v to božjo Dete, pa moramo orati in obdelovati, da bo zrno čimprej vsejano in da bo vzklilo. Da bo čimprej nastopil nov red, da bodo vsi ljudje vedeli, da je Božič in da bodo vsi ljudje čutili v dušah in srcih melodijo božičnih zvonov.

Načelno stališče JSZ

k novemu zakonu o socialnem zavarovanju.

Jugoslovanska strokovna zveza je obravnavala prednačrt novega zakona o socialnem zavarovanju ter sprejela sledeče načelno stališče:

»Prednačrt krši načelo vzajemnosti, ki je osnova vsakega social. zavarovanja.

Predloženi prednačrt okrnjuje dajatve obstoječega bolniškega in nezgodnega zavarovanja in ga smatra Jugoslovanska strokovna zveza zato za nesprejemljivega.

Nesprejemljiv je ta prednačrt tudi iz

ttega razloga, ker na škodo delavcev-zavarovancev dejansko zvišuje delavčeve prispevke in njegove žrtve za zavarovanje v dobro in razbremenitev delodajalcev.

Za nesigurne dajatve pokojninskega zavarovanja v daljni bodočnosti delavstvo ne more žrtvovati sedanjih konkretnih bolniških in nezgodnih dajatev. Kajti tudi v najboljšem slučaju, da se pokojninsko zavarovanje, kot ga predvideva prednačrt, popolnoma izvede, so dajatve tega zavarovanja komaj zadostne. Ker pa je prispevek države za zavarovanje po dobljenih izkušnjah skrajno problematičen, tudi te-

ga oddelka prednačrta Jugoslovanska strokovna zveza ne more odobriti.

Jugoslovanska strokovna zveza smatra, da je treba izvesti pokojninsko zavarovanje delavstva poleg sedanjih dveh že izvedenih panog zavarovanja za slučaj bolezni in nezgode in ne na njihov račun in škodo. Delavstvo je že ponovno dalo svoj pristanek, da plača nanj odpadajočo polovico prispevka za pokojninsko zavarovanje.

Posebne predloge bo stavila Jugoslov. strok. zveza, ko se zakon temeljito pro- uči.

Čitaj „Delavsko Pravico“

Mnogo naših tovarišev se nima

Delavskega koledarčka l. 1931

Nekateri zaupniki so precej izvodov vrnili, ko bi jih še mnogo lahko prodali. Zato jim bo Delavska založba ponovno poslala nekaj komadov, katere naj še pred novim letom razpečajo. 10 Din ni nobena cena in vsakdo bo rad dal, če bo le koledarček videl. Tovariš, agitiraj, vsakemu svojemu znaneu priporoči, naj gotovo kupi »Delavski koledarček«!

Jugoslovanska strokovna zveza Viničarski vestnik

Načelstvo »Strokovne zveze viničarjev« želi vsem članom in voditeljem naših skupin in tudi vsem prijateljem našega pokreta vesele božične praznike in srečno novo leto.

Nov »Posmrtninski sklad«.

Za božičnico prinašamo našim članom novico, da se je po sklepu načelstva »Strokovne zveze viničarjev« ustanovil poseben »Posmrtninski sklad« in sicer bo stopil že v veljavo z dnem 1. januarja 1931. Vsi redni in podporni člani so obvezani, da z vsemi člani svojih družin pristopijo. V ta posmrtninski sklad ne more pristopiti družina, ki ni vključena že v »Strokovni zvezi viničarjev«. Nad 70 let stari člani se ne sprejemajo, enako tudi ne otroci izpod 2 let. Vsi tisti, ki se danes nahajajo v tej starosti in so z dnem 31. decembra 1930 že člani, njim ostanejo še vnaprej vse pravice do posmrtnine iz podpornega sklada. Članarina za vse člane, kateri še niso v letu 1930 prekoračili starosti 50 let, velja članarina od vsake osebe in za vsak posamezni smrtni slučaj le samo 1 Din. Kdor pa je star 50 let, plača 2 Din. Ta članarina se pobira le ob vsakem tretjem slučaju smrti, zato se mora plačevati vedno le za tri slučaje skupno in vnaprej. Članarina se mora vedno plačati obenem, nikoli pa ne deljeno, za enega člana družine zdaj, za drugega pa kdaj pozneje. Kdaj se članarina pobira, določijo vedno le načelstvo »Strokovne zveze viničarjev« in določijo vsikdar gotov rok, do kdaj se mora plačati. Razglasi se v našem strokovnem listu, vsem zaupnikom pa se pošlje za vsakega člana še posebej izpolnjena položnica. Kdor ne plača po pret. 15 dni, ko je bil določen rok in če se zgodi tedaj slučajno smrt v njegovi družini, izgubi polovico podpore. Kdor pa dolguje že dvakratno članarino, se smatra za odstopivšega, ne dobi nobene podpore. Če vplačani denar se ne vrne. Članarina za nazaj je mogoče plačati, pravica do podpore pa se začne ponovno le z dnem, ko je zaostala članarina bila plačana in se stopnjuje tako, kakor pri novo pristopivših članih.

Kdor ima redno plačano svojo članarino, če umrje, se izplača njegovim dedičem po enoletnem njegovem članstvu podpora 2000 Din, po polletnem članstvu pa 1000 Din. Podpora se izplača ne glede na vzrok smrti. Brez predložitve mrtvaškega lista načelstvu »Strokovne zveze viničarjev« se nikomur ne izplača podpora. V slučaju premajhnega števila članov se izplača podpora tolikokrat po en dinar, kolikor članov šteje podporni sklad, seveda po enoletnem članstvu, po polletnem pa polovico manj, ako pa postane število članov veliko, pa se vzporedno povišajo tudi podpore, ali pa se iz poviška zbira rezervni fond, iz katerega bi se naj izplačevala posmrtnina v zimskem in brezposelnem času, ko je najtežje priti do denarja za članarino in se ista v takih časih sploh ne bi pobirala tako dolgo, dokler bi ne bil izžerpan ta rezervni fond, ali pa, da je nastopil zopet redni čas zaslužka.

Pristopnine ni nobene. Pristopiti pa morajo vsi člani ene družine. Posamezniki ali le samo nekateri od družine, se ne sprejemajo. V slučaju epidemije ali vojne določa o izplačilih podpor načelstvo posebej. Ta poslovnik spreminjajo člani strokovnega odbora, če jih je dve tretjini, pri katerikoli seji soglasnih za spremembo. Pred pristopom se mora vsakemu članu, oziroma družini predložiti ta poslovnik v vednost, potem še le naj podpisne pristopnico družinski predstavnik (predstavnica) za celo družino. V ta Posmrtninski sklad morejo pristopiti tudi kmečki delavci in posli, majerji, mali posestniki in drugi, imajo iste dolžnosti in pravice, samo morajo prej postati podporni člani »Strokovne zveze viničarjev« in plačati njej v dobro najmanj 25 Din. Načelstvo si pridržuje pravico člane katere družine v »Posmrtninski sklad« sprejeti ali odkloniti.

Zakaj to? Takrat, ko smo začeli z ustanovitvijo »Strokovne zveze viničarjev«, še bolj pa takrat z ustanovitvijo »Podpornega sklada«, smo zajeli viničarje člane vseh starosti. Statistika podpor in vsote, ki so bile izplačane, nas silijo, da smo morali začeti resno misliti na zboljšanje finančnih virov, ker članarina napram podporam ne odgovarja in je mnogo premajhna, da bi ne obstajala bojazen, kako bo za par let naprej. V tem triletnem obstoju »Podpornega sklada« je bilo podeljenih 187 porodniških

podpor v vsoti 9179 Din, 1112 bolniških podpor v vsoti 49.102 Din, 103 nezgodne podpore v vsoti 5521 Din in 102 posmrtninski podpore v vsoti 28.080 Din. Vsega skupaj 1504 podpore, ki so stale skupno vsoto 91.882 Din. Iz tega je razvidno, da so poleg bolniških podpor največ porabile še posmrtninske. Ako pa računamo še z dejstvom, da imamo danes v organizaciji 103 člane, ki so stari vsi že nad 70 let in da imamo 96 takih, ki so stari že nad 65 let, tedaj nam more biti jasno, da bi morali imeti samo za posmrtnine najmanj rezerve 50.000 Din, ne pa samo 16.000 za celotni podporni sklad in za vse podpore. Finančna stran podpornega sklada je torej zahtevala reorganizacijo in sicer tako, da se posmrtninske podpore popolnoma izločijo iz podpornega sklada. Tudi se je pokazalo dejstvo, da po nekaterih krajih še posmrtnina 300 Din zdaleka ne odgovarja stroškom, ki nastanejo v smrtnih slučajih, videli smo tudi, da so se v tem oziru nekateri viničarji obračali na razna posmrtninska društva, ki so sicer obljubljala visoke podpore, pa tudi visoke prispevke in se je zgodilo, da je kako leto viničar že plačeval, nazadnje pa je obnemogel in je potem izgubil še tisti denar. Tukaj pa smo storili vse, da bo našim ljudem mogoče te prispevke plačevati in vsota 2000 Din za naše razmere že veliko pomeni. Pač pa se ne bo dalo tukaj prav nič špekulirati; tukaj bodo v resnici morali biti vsi člani družine zraven, ali pa nobeden, potem čez 70 let starih ne bomo sprejemali, tudi otrok ne izpod 2 let. S tem bo prišlo plačevanje članarine malokdaj na vrsto in s tem bo še bolj omogočeno, da se zavarujejo viničarji in vsi nižji med nami živeči stanovi pri tem »Posmrtninskem skladu«. V začetku leta 1931 bomo razposlali vsem skupinam pristopnice in poslovnik, da boste zaupniki vsak v svojem kraju pozvali viničarje v »Posmrtninski sklad«. Vsak, kdor bo pristopil, dobi obenem tudi poslovnik, v katerem mu bo vedno razvidno, kako se ima držati v različnih slučajih. Gotovo je dejstvo, da bodo to sprejeli tudi še mnogi izmed tistih, ki danes niso še v naših vrstah. V interesu nas vseh, bodisi članov ali zaupnikov pa bodi, da pridobimo čim več novih članov v organizacijo in v »Posmrtninski sklad«, ker s tem si bomo pripomogli, da bomo lahko deležni še večjih podpor, ali pa manjkratnih plačil. Ko boste sprejeli tiskovine, pa korajžno na delo od hiše do hiše in bodite uverjeni, da uspeh ne bo izostal.

P. Rozman, tajnik.

Viničarska kreditna zadruga.

S koncem leta 1930 zaključujemo tudi polovico prvega našega poslovnega leta od naše ustanovitve sem. Pri tej priliki izražamo vsem tistim, ki so takoj razumeli veliki pomen lastne stanovske kreditne zadruge in ki so prihiti od vseh krajev s svojimi deleži, kakor prihranki, ter tako pripomogli, da se je v tem kratkem času naša kreditna zadruga tako razvila nad pričakovanje, našo največjo zahvalo. Naše delo ne sme prej mirovati, dokler sleherni viničar ne bo član svoje stanovske hranilnice in posojilnice, predvsem pa ne smemo nehati prej, dokler ne bo ves viničarski denar zbran v viničarski zadrugi in da bo kot tak služil le viničarjem. Kateri ste tako storili, vsa čast, drugi pa, ki še niste, pa storite to čimprej, sicer grešite sami nad seboj in nad vsem, kar je našega, viničarskega. Vsem našim zavednim članom zadruge želimo vesele božič in srečno novo leto.

Strajk uslužbencev trdke Meini d. d.

Zadnji čas opažamo predvsem v nameščenjski stroki velika gibanja in burne nastope. Najbolj pa je prišel do izraza boj za pravične delovne pogoje pri trdki Meini, ki ima v naši državi okoli 20 podružnic. Uslužbenstvu te trdke je potekla to leto veljavnost kolektivne pogodbe in začeli so se razgovori o novi. Trdka je seveda hotela izkoristiti obstoječe stanje in odšepniti uslužbenstvu, kjer bi se kaj dalo in je predlagala, da se podaljša pogodba le na šest mesecev, na kar bi jo v za nameščenstvo neugodnem času odpovedala. Uslužbenstvo pa ni hotelo na led in je stopilo radi pteka podpisanega roka v štrajk kompaktno: nameščenci in delavci. Strajk traja sedaj že okoli 14 dni. Stavkokazov ni niti med nameščenci niti med delavci. Strajk Meinlovi uslužbencev nam kaže praktično, da ni razlike med nameščenstvom in delavstvom, kot bi jo radi nekateri hoteli imeti, drugič pa, kaj pomeni organizacija: Brez organizacije se danes ne bi pogajali Meinlovi uslužbenci za kolektivno pogodbo, še manj bi se seveda upali stopiti v štrajk! Brez organizacije ni nastopa!

Zvišajte delavske plače!

Nizke delavske plače so glavni vzrok naše gospodarske krize.

30. junija 1927 je znašala povprečna zav. mezda pri OUZD v Ljubljani 23,5 Din. To pomeni, da je bila tedaj povprečna plača meznega delavca v Sloveniji 58% samskega in 23% družinskega minimuma.

Če vzamemo pri tem še povprečni letni dohodek kmeta v naši državi, ki je padel od 4250,30 Din v l. 1923 na 3414 Din v l. 1928 in bi bil zdaj minimum 10.000 Din letno, tedaj šele luvidimo pravi vzrok gospodarske krize v Jugoslaviji. Kupna moč prebivalstva je najmanj trikrat premajhna. Od 400 enot, ki jih ustvarja delovni razred, prejme povprečno na plačah le 100 enot, s katerimi zopet lahko kupi za svoj konzum le 100 enot svoje produkcije. 300 enot pa odpade za profit kapitalistov in teh 300 enot se mora izvoziti. Ker pa vsi kapitalisti tako mislijo, so danes njihovi trgi prenapolnjeni in produkcija ne gre več naprej. Njihov greh, ki so ga storili s tem, da so delavstvu vzeli od 400 enot, ki jih producira, 300, se logično in neizbežno maščuje nad njimi.

Za svojo trditve navajam sledeča dva dokaza: Po računu generalne direkcije rud in rud. glavarstva v Ljubljani je znašala udeležba delavcev na dobičku rudarstva — če vzamemo stanje l. 1919 kot sto:

	v Sloveniji (prem.)	v Srbiji
1923	49,5	20,29
1924	40	23,69
1925	41	22,59
1926	34	24
1927	31	25,20
1928	35	22,81

Ker pa tudi 1919. leta nismo imeli socializiranih obratov, torej tistih 100 ne odgovarja resnici, je ta odstotek še manjši. Torej smelo trdim: Delavski razred ustvarja od 400 enot vsaj 300 za kapitalista in jih tako sam ne more kupiti, zato zastoj.

Ostanimo še pri rudarstvu. Ne samo, da so tam padle nominalne plače, pravi pogled na plače dobimo šele, če vzamemo v poštev tudi produktivnost dela! Če vzamemo stanje l. 1919 za 100, se je v srbskem rudarstvu gibala vrednost produkcije, plač in produktivnost takole (pod rubriko I. vrednost produkcije; II. število delavcev; III. vsota plač; IV. produktivnost enega delavca):

	I.	II.	III.	IV.
1919	100	100	100	100
1920	379,40	225,50	227,40	168,25
1922	1464,30	333,50	339,57	439,07
1924	2287,60	376,00	542,15	608,47
1926	2484,50	384,01	596,36	647,00
1928	3564,90	532,60	813,33	669,34

plače so torej zrastle, oziroma padle (I. nominalno; II. z ozirom na indeks cen; III. z ozirom na produktivnost):

	I.	II.	III.
1914	—	100	—
1919	100	—	100
1920	100,08	—	60
1922	101,82	74	43
1924	144,19	85,7	42
1926	155,30	104,5	41,50
1928	152,60	102	43

Torej so delavske plače navidezno rastle, če pa vzamemo v poštev indeks cen in produktivnost, pa naglo padale. Kapitalist navidezno plače zvišuje, dejansko pa vedno najde sredstva, da jih še huje tišči k tlom. Torej produkcija je zrastle za 35krat, število delavstva 5krat,

plače le 8krat, produktivnost 6,5krat. Lastniki rudnikov so torej 1928 pri vsakem delavcu zaslužili 4krat več kot v letu 1919. Indeks cen je držal plače stalno vsaj na isti višini, racionalizacija pa jih je potisnila od 100 na 43.

Producira se za konzum. Kapitalistični obrat se da ohraniti, z novimi investicijami razširiti in ohraniti za delavca prejšnje delovne pogoje le, če se dajo produkti na trgu prodati. Ali kdo bo kupil, če se je samo rudarjeva kupna moč v 9 letih 4krat zmanjšala (dasi je že l. 1919 dosegala morda komaj 25% produkcije!). Izdelki se tako vedno težje vnečijo, obrati se zmanjšujejo, uvaja se racionalizacija, da se pri manjši produkciji ravno toliko zasluži, brezposelnost raste za nove 10tisoče.

Vzemimo še razmere v slovenskih premogovnikih (rubrika I. pomeni vrednost produktov v milijonih Din; II. vrednost delavskih plač v milij. Din; III. število delavstva; IV. produktivnost v tonah; V. ostali stroški v milij. Din; VI. najmanjši profit v milij. Din):

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1923	376,57	159,96	12,580	135		
1924	466,97	187,08	12,764	148	60,5	220
1925	441,08	185,68	12,429	151	42	215
1926	360,56	124,62	10,031	167,6	20	222
1927	380,49	118,19	8,795	218	20	240
1928	377,02	121,60	9,000	220	18	235
1929	460,68	135,11	10,000	235	40	280
1930	42,16	8,05	7,500	170	7	26

(Številke v 1930 veljajo za april-maj.)

Plače so sicer nominalno (n. pr. 1927) ostale na isti višini kot leta 1913, indeks cen in produktivnost pa je njihovo kupno moč zniževala takole (I. radi indeksa; II. radi produktivnosti; III. radi produktivnosti in indeksa; IV. na vrednosti svoje produkcije):

	I.	II.	III.	IV.
1913	100	—	—	49,5
1922	72	—	—	—
1924	60	100	60	40,0
1926	63	88	52	34,0
1927	65	68	41	31,5
1929	—	63	38	29,3

Torej je mogel kupiti rudar v l. 1929 najmanj trikrat manj narodnega bogastva kot v letu 1913. V l. 1930 je mogel rudar konzumirati samo eno petino (20,5% vrednosti svoje produkcije).

Ta značilen primer nam z vso grozoto pokaže stanje našega delavstva in vzroke krize gospodarstva. Rudar je prejel v l. 1929 komaj dobro četrtino tega, kar je ustvaril, več kot tri petine (0,61) pa si je prisvojil kapitalist kot profit. Nad

280.000.000 Din profita

so v teku leta beležile premogovne delniške družbe, ki se gotovo ni uporabil v korist gospodarstva, za koristen konzum. (TPD je za 1929 izkazala »samo« 45.000.000 profita, a v resnici ga je morala imeti okoli 230.000.000. Kaj investicije niso profit? Ali dvojno knjigovodstvo kaj zmanjša profit?) Denar so porabili deloma za racionalizacijo, da bo še več delavstva brezposelnega — brez trohice kupne moči, ostalo je šlo za luksuz, zabavo, v inozemstvo. Da mora na tak način vladati strahotna nadprodukcija, je jasno ko beli dan. — Feše.

* Cena toni — 200 Din —, ki sem jo tu rabil, bo gotovo premajhna. Šaj je stal kosovec l. 1927 259 Din, kockovec 245 Din, orehovec 212 Din, zdrob 173 Din. Tudi bi potem z našim premogom ne mogel konkurirati angleški, ki stane 230—240 Din tona.

Krekova mladina.

Vsem Krekovecem, Krekovkam in Borecem želj veseli božič — Centrala Krekovih družin.

* »Ogenj«. Izšla je 12. številka mesečnika naše mladine »Ogenj« s sledečo vsebino: Epilog — Svetlo jutro — Vanjka — Naše svetišče — Iz Centr. Krek. dr. — Naši belgijski tovariši — Evangelij in svet — Versko življenje — Nekaj o umetnosti — Stroj — Dobre knjige — Borčevski kot — Mladi mladim — Iz Centrala — Naše družine — Vabilo na naračbo. S to številko je bil zaključen 3. letnik našega mladinskega mesečnika. Pomembno je to za naše krščansko socialistično gibanje in ni brez uspeha delo in trud, ki so ga žrtvovali posamezniki in organizacija za naš list. Ogenj stopa v svoje 4. leto. Vabimo v krog naročnikov vse

naše prijatelje. Naročnina znaša Din 32 letno, Din 16 polletno in se naroča pri upravi »Ognja« v Ljubljani, Palača Delavske zbornice. Za naročbo zadostuje dopisnica z navedbo svojega naslova. Zahtevajte list na ogled.

Zagorje. V nedeljo 14. decembra se je vršil prvi sestanek Krekove družine. Udeležba na sestanku je bila zelo velika. Tov. Viktor Flisek je poudarjal, da je pri nas treba zastaviti pravo smer in pričeti pri poedincih, da se potem polagoma dvignemo kvišku in predlagamo, naj bodo predavanja zelo poljudna, da jih bo razumel vsak. Prihodnji sestanek se bo vršil na praznik sv. Štefana. Isti dan se bo vršilo tudi skioptično predavanje v Zadružnem domu, na kar opozarjamo vse člane Krekove mladine in strokovne skupine. Vesele božične praznike in srečno novo leto vsem zagorskim prijateljem »Delavske Pravice«!

Čitateljem „Delavske Pravice“ za božič

Vesele božične praznike

vsem naročnikom in čitateljem

Uredništvo in uprava

Mirko Javornik:

Nočni obisk

Ložična zgodba od letos.

Naša hiša je velika kakor prokletsvo. Stopetdeset stanovanj je menda v nji in Bogve koliko ljudi, vseh stanov, vseh cblek, vseh obrazov, vseh korakov. Nihče ni drugemu podoben, vsak hodi zase. Nihče za nikogar ne ve. Malokdaj vidim, da bi prišla dva skupaj iz hiše in bi obrnila korake v isto smer. Večinoma gredo pota vseh tistih ljudi narazen, brez cilja in brez smotra kakor žarki zablodene zvezde.

Nikdar se nič ne zgodi, da bi vedeli vsi zato. Moja soba je prav v sredi, pa ne vem, kdo je poleg mene. Pred tednom sem začul nadstropje nad seboj drobne krike. Najbrž se je kdo rodil tisto uro. Vzrasel bo do človeka, živel bo, trpel in umrl, ne da bi vedel zame, ki sem v gosti noči čul njegov prvi glas. In jaz tudi ne bom vedel zanj.

Prav na koncu v kleti je včeraj umrla neka ženska. To se pravi, ne vem kdaj je umrla, videl sem samo pogreb in sem spoznal, da je bila ženska, ker je za krsto stopal samo žalosten mož, na vsaki roki mu je visela gruča otrok. Niso dosti jokali, solze so bile redkejšje in počasnejše od počasnih korakov.

Samo na sveti večer, ko je cunjast, z meglo znešan mrak legel na motne ceste, se je Jezus Kristus napotil po mestu. Čisto sam. Obkel se je bil v razcapanega brezposelnega delavca, da ne bi vzbujal pozornosti in da bi več videl.

Pozno je bilo — okna v cerkvah so že sijala in zvonovi so že odzvonili v znamenje, ko se je privil do naše hiše.

Stražnik, ki zmeraj stoji blizu velikih vrat — pri nas stanuje nekaj odličnih in važnih ljudi — ga je nezaupno pogledal. Kristus se ni ozrl nanj in je oprezno in hitro zavijal med lužami. Pred mrežastimi vrati je malo postal. Bila so zaprta.

Stražnik, ki je bil takih ljudi navajen, je brž slutil nepošten namen in je stopil za njim. Zraven je mislil, v katerem žepu ima knjižico in da ga bo zeblo, ko bo moral sleči rokavico in postopajča zapisati. Toliko je brezposelnih, lačnih in drugače sumljivih ljudi, da še Bogu ni zaupa.

Kristus je videl njegovo revno misel in prav v hipu, ko ga je stražnik hotel pozvati v imenu človeške postave, je odmele skozi železne križe v vratih in stal na tesnem, sivem dvorišču na katerega je od visoko, visoko gledala ena sama zvezda.

Stražnik zunaj ni mogel razumeti, kam je raztrganec mogel izginiti, saj ga je imel prav pred seboj. Držal je roko na hladnem železu in premišljal in vrtal po glavi, a ni mogel na jasno. Dolgo, dokler ga ni zapoznel auto poklical na križišče.

»Vražje čudna noč je nocoj!« je mrmljal. In kar na lepem se mu je stežilo srce, kakor da nečesa nima.

Vsa vrata so bila zaklenjena in Kristus je po temnih stopnicah krenil v prvo nadstropje.

Izza vrat na levi je zvenela godba, smeh in veseli glasovi mnogih ljudi.

Potrkal je, pa ga ni nihče čul. Iz previdnosti je potrkal še drugič, potem je pa kar vstopil, ne da bi odprl, in se stisnil k vratom. Nihče ga ni opazil, nihče ni vedel zanj.

V velikem salonu se je vila opojna meglja iz finih cigar, parfuma, tujih vin, zmešanih želja in misli.

V kotu je stalo veliko božične drevesce, tako visoko, da je goli angelček na vrhu moral sklanjati papirnato glavo, ker ga je tlačil strop. Druge božične stvari na drevescu ni bilo, dasi se je kar šibilo pod sladkimi dobrotami. Tanke zlate niti so bile do polovice potrgane in ovite okrog vseh glav po sobi.

Goli angelček je Kristusa malo zbodel, a si je mislil: »Naj bo, je vsaj nekaj, čeprav ni popolno.« Oziral se je po sobi, če bi morda kje opazil sebe na križu. Pa se ni mogel najti. Tam, kjer bi pona-

vadi moral viseti križ, se je širil mogočen zlat okvir, iz njega je buil oblasten, pohlepen obraz debelega človeka, ki je bil iztezel v ospredje roko, na kateri so blesteli naslikani prstani.

Pri mizi so sedeli pijani ljudje v črnih oblekah. Vino se je penilo po čašah in uhajalo na mizo, ljudje so kričali, da so suhe rože trepetale ob surovih besedah. dva stara gospoda sta govorila o denarju, o štrajku in vsem mogočem, nekdo je objemal kar pred vsemi tujo ženo, pijan pesnik je napival sebi in vsem skupaj ter hvalil božično razpoloženje. Pri klavirju je sedela svilen gospodična in igrala božično pesem. Z glavo se je poželjivo naslanjala na mladega, napol zmršenega fanta ki je stal ob njej in jo objemal. Prav v kotu pod drevescem se je igralo dvoje otrok. Bila sta že trudna in sta že napol v sanjah čakala, kdaj bo prišel Jezusček.

Kristus je stal ob vratih in hudo mu je bilo. Skoraj tako hudo, kot na Olski gori, da se nihče na njegovo rojstni dan ne spomni nanj. Dolgo je čakal, da se kdo spomni nanj, pa ni mogel dočakati.

Ob dvanajsti uri se je premaknil. Spoznal je, da imajo ti ljudje že vse in da ga ne potrebujejo. Stopil je do obeh otrok, ki sta spala pod drevescem in ju pobožal, da sta se v spanju nasmehnila, nato je z žalostnim obrazom romal od človeka do človeka in jih gledal. Nihče ga ni spoznal in ne opazil. Samo pesnik se je za hip iztreznil in se opomnil, da je nocoj sveti večer. Zagnal je v žalostni obraz blestečo čašo. Čaša se je razletela na zidu, Kristus pa je tiho romal po potemnih stopnicah naprej.

V pijane ljudi v salonu se je pa kar nenadoma zagrizla težka misel in začeli so se s povešenimi glavami razhajati, kakor da so delali črne grehe.

Pred drugimi vrati je počakal in premišljal ali bi stopil kar brez trkanja ali ne. Potem je kljub temu udaril trikrat po vratih. Debela ženska je prišla odpirat. Z nezaupnim godrnjajem ga je vprašala kaj išče in zakaj ne da miru.

Prosil je prenočišča. Samo v kak kot naj se sme stisniti, da bo gledal lučke na drevescu in da bo na tloplem.

»Nimamo prostora. Sorodniki so prišli. Kaj pa mislite, kako čudno se jim bo zdelo, da jemljemo tuje ljudi v stanovanje. In še na sveti večer. Zakaj pa ne greste v ogrevalnico. In ali niste videli na vratih tablice, da je pri nas prepovedano beračiti in da plačamo magistratu vsak mesec v miloščinski fond. Sploh pa, Bogve kakšne namene imate. Kar izgubite se, koder ste prišli, sicer grem po stražnika.«

»Ampak gospa, jaz sem Jezus Kristus« je ugovarjal tujec s prosečim glasom. Ženska ga ni poslušala in je zaloputnila vrata, da so ga udarila po sklonjeni glavi; odšla je v sobo, sedla k peči in govorila otrokom, kako hodi Jezusček v sveti noči okoli in nosi darove in kako dobro bo jutri kosilo.

A žalostne oči poznega tujca ji niso hotele iz spomina. In pozno proti jutru, ko so otroci trdno spali, je z bolečo vestjo vstala in šla odkleniti vrata, če morda tujec ne čaka zunaj in drgeta v mrazu.

Ni bilo nikogar, le luč je nemirno padala po praznih stenah.

Kristus je hodil po vseh stopnicah, po vseh stanovanjih. Nikjer ga niso z veseljem sprejeli. Ponekod so spali, drugje hrumeli, da ga niso čuli. Poslal jim je samo sanje in božične misli. Kjer so slišali njegovo trkanje, so ga brž odpravili, samo ubog študent, ki je dremal nad razcapano knjigo, mu je rekel naj se pogreje ob mlačni peči. Potem je dremal naprej in mislil na dom in na jaslice, da ni slišal kdaj je Kristus odšel.

Vso dolgo noč je romal in nazadnje zašel v klet. Spotikal se je ob navlako,

ki je ležala vse povsod in se ustavil pred priprtimi vrati, izza katerih je migljala drobna luč.

Odmaknil je vrata in pogledal v sobo. Bilo je mrzlo. Po vseh kotih so ležali otroci, sključeni, zaviti v cunje in v vreče. Nemirno so dihali z odprtimi usti, včasih je kateri hlastnil z zobmi kakor da je lačen.

Za mizo je sedel oče. Siv in zamazan. Glavo je naslanjal na trudne roke in ni spal. S strahom je prešteval četrtinke ur, ki jih je bil zvon od neke daleč in mislil na jutro, ko bo vseh pet ust zajakalo: Kruha.

Kruha pa ne bo.

Nocoj je sveti večer. Pa ni ne lučk, ne drevesca, ne zlatih vrvic, ne orehov, ne sladkarij. Ničesar ni. Otroci so hoteli k polnočnici, pa jih je pregovarjal, da so šli spat. Kaj bi lačni in raztrgani tam zunaj med veselimi ljudmi. Samo še bolj lačni in raztrgani bi bili vsega.

Kristus je stopil korak bližje, da je zaskripalo.

Mož ob mizi se ni ozrl.

V kotu so bile majhne polomljene jaslice. Hlevček je stal ves postrani in pastircev je bilo malo. Drobna, borna svečka je bila že davno dogorela, komaj par hipov je iz nje sijal sveti večer v žalostno beračijo.

Kristus je stopil še bližje in se sklonil k možu. Ko mu je položil roko ramo, ga je mož trudno pogledal in bolj uganil kot videl kdo je.

Nič ga ni vprašal, kdo je samo z glavo mu je pomignil, naj kam sede in je potem spet naslonil glavo na mizo.

Kaj bo, kaj bo!

Kristus ni sedel. Stal je pri možu in sledil njegovim žalostnim mislim, ki niso mogle nikjer najti obstanka. Mož se mu je smilil.

Emil Fiedler:

Katerega vi ne poznate!

(Jan 1, 26.)

Emil Fiedler, nemški konvertit, katoliški duhovnik, ideolog katoliške akcije, svetovno znan po svojih globokih krščansko socialnih spisih »Der neue Mensch« in »Trilogie der kat. Aktion«, razvija v 50. številu tednika »Das Himmelreich« sledeče za nas Kristove proletarce pomembne misli:

Dva tisoč let pozneje (po pridigi Janeza Krstnika ob Jordanu, op. prev.). Evropa posejana s krščanskimi cerkvami. Ni vasi, ki bi ne imela cerkve. Tisoče izmed njih je posvečenih Janezu Krstniku. Tisoč let je dolga doba. Nad tisoč let v vseh vaseh in mestih nedeljo za nedeljo pridigajo o Kristusu in njegovem evangeliju. Ali ne bi mogel tudi danes kakšen Janez priti in reči: »Katerega vi ne poznate.«

Na primer imajo proletarci kje v Berlinu diskusijski večer. Proletarci vseh barv in narodov. Tema: religija. In pada toča. Čim ostrejši je ton proti krščanstvu in njegovim popom, tem burnejše pritrdjevanje. Čim številnejše zahteve za hitro odpravo vseh cerkev, tem glasnejše ploskanje in ropot. Potem pa nekdo vstane in stopi na govorniški oder. Tudi proletarec. Mlad, bled, brezposeln proletarec. In govori o Kristusu. In mogoče mislite, da so ga po nekaj stavkih vrgli doli? Nikdo se ga ni dotaknil. Dva ali trije so mu v začetku delali sramotilne medklince. Drugi so jih prevpili: »Pst!« in »Pustite ga govoriti!« Pripoveduje o Kristusu. On je brezposeln in ima dovolj časa. Vsako popoldne je čital v neki čitalnici evangelije. In točno tako pripoveduje, kot je delal in govoril Kristus. Kakšen je bil do ubogih, kakšen je bil do trpečih mater, kakšen do zapuščenih in zatiranih in kakšen je bil do bogatih. Saj vendar stoji vse to stran za stran v Novem Zakonu. In da sam ni imel ničesar. In kaj je rekel o lačnih, nagih, jetnikih. Kako so bili vsi »imenitnejši« ljudje proti njemu in niso mirovali, dokler ni On visel na križu kot zločinec in sami so se šli še izprehajati pod križ in sramotit do smrti izmučenega Krista. Medtem je nastala v dvorani grobna tišina. In marsikateri si je gotovo mislil: On je vendar čisto podoben nam in še hujše krivice so mu prizadajali kot nam. In ko je mladi proletarec-kristjan končal svoje pričevanje za Krista, je še dejal: »Vi ga ne poznate.« — Nato se je nekdo v dvorani dvignil in rekel: »Imaš prav, da ga ne poznamo. Ali mi poznamo ljudi, ki ga imajo vedno

»Česa ti manjka,« ga je vprašal.

»Dela« je tiho odgovoril mož.

»Česa bi rad?«

»Dela!« je spet tiho odvrnil in proseče gledal Kristusa.

Ta se je ognil pogledu, da se ne bi izdal, kdo je, zakaj njegova ura še ni bila prišla. Šel je do jaslic in obstal je pred njimi. Dogorela svečka je kar sama od sebe zaplamenela, da je mehka svetloba objela zakajeni dom.

Potem se je tiho približal otrokom. Vsakega je dolgo zrl, kakor da so njegovi mali, drobni, lačni bratje.

Otroci so v sanjah čutili, da je ob njih, zakaj obrazi niso bili več lačni in najmlajši je zmedeno ječjal v snu:

»Jezuscek, Jezuscek. Kako si lep!«

Vsakega je pobožal po drobnih glavah in šel potem nazaj k mizi. Oče je bil truden zadremal. Vsa skrb je bila odplavala z resničnostjo nekam daleč. Svečka ob jaslicah je plela svetel roj krog njegove sive glave.

Kristus je iztegnil roko nanj in blagoslovil njegovo sveto skrb, njegove ranjene roke, njegove strpljene misli. Potem ga je prijel in nesel z lahkoto kakor otroka na trdo ležišče.

Nato je po prstih šel iz temne izbe in sedel kakor čuvaj pred mrzla vrata. Vedel je, da ti njegovi mali, lačni in trdni bratje nikogar in ničesar nimajo, kakor samo njega.

Vso noč je čul ob njihovih vratih in ob njihovih dušah...

Drugo jutro ni nihče nič govoril, a vsi smo vedeli, da je to mrzlo noč trkal Jezus na naše domove in na srca. Težko nam je danes, a jutri bomo že spet pozabili nanj.

na ustnicah. In če je tvoj Krist takšen, kot si nam ga orisal, potem ga ne morejo tvoji lastni ljudje več poznati ali pa jim je prav vseeno, kaj je On govoril. In potem moraš biti ti sodrug prvi, ki boš pripomogel k temu, da ti ljudje izginejo.«

Sredi med vami stoje njegove cerkve. Gori rdeča lučka, ki nam naznanja, da tam stanuje. Tisoči hodijo mimo in mislijo: »Čas je že, da vse to enkrat izgine. Ostanke temnega srednjega veka. Ustanove za poneumnjevanje ljudi in novo sredstvo za njih ropanje...« Sredi med vami — in vi ga ne poznate. Vaši dedje so še v teli cerkvah klečali in molili. Vnucom se zdi vse to prevara. — In ti, ki še nedeljo za nedeljo molijo v svojih cerkvah? Da! — Vendar! — Da, gotovo! — kajti Oni, pred katerim pripogibajo kolena, kadar se bližajo oltarju, je vendar On sam. Oni, o katerem je govoril Janez. In v njihovih molitvenikih so molitve k Njemu. In stoji Njegova lastna molitev. In zakramenti, ki jih prejema, so od Njega ustanovljeni. In veroizpoved, ki jo izgovarjajo, vsebuje vero Njegovih apostolov. Njegova cerkev, Njegovi zakramenti, Njegov kruh kot hrana. Po krstu Njegovi bratje, Njegove sestre. Kaj jim vendar manjka? Nekaj mora manjkati. Nekaj ni, kot bi moralo biti, nekaj v evangeliju čisto drugače beremo. — Njim manjka Njegova velika ljubezen do ljudi. Manjka jim — večinoma izmed njih — Njegovo veliko usmiljenje do ljudi. In Njegova volja, ki ni poznala nobenega truda, če je bilo treba pomagati. — In ravno to — ljubezen, usmiljenje, pomoč, dobrot — je bilo postavljeno kot znamenje, po katerem bodo drugi spoznali, da smo Njegovi učenci in bodo tako po nas prišli do Njega.

»Kaj pomaga, bratje moji, če kdo pravi, da ima vero, del pa nima? Ali ga more vera rešiti? Ako sta brat ali sestra brez obleke in nimata vsakdanjega življa... pa jima ne daste, kar je potrebno za telo, kaj to pomaga?« (Jak 2, 14 do 16.) Kako žalostno je, da je toliko udov, vernih udov Njegove cerkve, pa so vendar popolnoma brez Njegovega duha.

»Katerega vi ne poznate!« — Če gremo vsak dan k obhajilu, pa zatajimo skupnost in bratstvo z Njim, kadar nas sreča v podobi ubogega brata, ga ne moremo poznati.

Če molimo desetkrat na dan Njegovo molitev in ne priznamo vsakega, ki strada, za brata, ga ne poznamo.

In če bi imeli v vsaki sobi Njegovo sliko in ga ne bi spoznali, ko pride k nam v podobi zmrzujočega, nagega, brezposelnega proletarca, človeka brez strehe in toplega stanovanja — potem je to samo dokaz, da Ga prav tako nič ne poznamo.

In potem naj Ga drugi na nas in po nas spoznajo in ljubijo?

*

To premisli Kristov proletarec za svoj dolgi advent. Saj ti še zdaj ne moreš doživljati božiča, ker božič pomenja prihod Rešitelja. Pokaži svetu, da si bolj krščanski od vseh onih, ki imajo neznanega Gospoda na ustih, ki so oblečeni v mehka oblačila, ki so v srcu hinavci in sebičneži. Glej, koliko tvojih bratov je že odpadlo od Krista. Pač niso imeli nikdar prilike, da bi Ga dodobra spoznali in zašlutili v Njem svojega Rešitelja. Naučili so se v mladosti par stvari na pamet, pozneje pa s strahom spoznali, da je današnji svet poganski, vreden, da propa-

Kranjec Miško:

Mimo sanj

Kako je to čudno. Življenje gre mimo človeka, ga potepta in uniči. Pa pride trenutek, ko se ta človek ob poti dvigne, zasanja, morda o mladosti, o vasi in o tihhi koči med drevjem. Potem gre življenje dalje. Mogoče še pomisliš: lep je bil ta trenutek; pa ga ne bo nikoli več.

Vstopila je in negotovo obstala. Tako je prišla prvič in ni upala sesti. Kakor otrok: vsaka beseda ga oplaši.

»Kristina!« sem se razveselil. »Sedi! Moj Bog, saj sem že skoraj pozabil nate.« Nasmehnila se je, rekla pa ni ničesar.

Tako je molčala tudi prvokrat. Tudi takrat sem ji velel sesti.

»Prišla sem,« je tedaj dejala, »da mi zaigraš na gosli.« Srečala me je v gostilni, ko sem nekoč igral. Preden sem odšel, je prišla k meni in me vprašala, če jo poznam. Da ne, sem dejal. Potem me je prosila, če sme priti k meni in če ji bom zaigral. Zakaj ne, če jo veseli. To je končno malenkost. Naj le pride, kadar se ji bo zdelo. Ni je bilo dolgo, da sem že pozabil nanjo. Mogoče je ne bi bil niti spoznal, če bi jo srečal na cesti.

Ko je odhajala prvokrat, mi je bilo tako čudno. In to kljub temu, da mi ni ničesar pripovedovala. Spraševala me je pač. O naši vasi, o poljih, o jagnjedi in o vsem. Priznala mi je h koncu, da je pri nas doma. Takrat sva se spoprijateljila. Potem sem jo iskal ob večerih. Nisem je našel nikoli. Pozneje mi je priznala, da se me je ogibala.

»Moje življenje je tako čudno ... Sram me je pred tabo,« mi je rekla nekoč tiho. Zvedel sem pomalem vse in tedaj sem jo morda vzljudil. Tega otroka, ki mu je tako samotna pot, ki je tako zavržena.

»Kaj ne greš nikoli domov?«

Njen nasmeh je bil čudno trpek.

Nima pomena. Popolnoma brez zmisla je hoditi. To je vse tako daleč, skoraj še za sanje. Nekoč je pač mislila. Pred leti. Takrat je imela službo v tovarni. Nekaj je le prislužila. Pozneje je bila služkinja, kar je tudi dobro. Zdaj seveda nima pomena misliti na dom. Šest jih je še doma; vsekakor dovolj in sploh je nezmišl. Doma je bila natararica in je imela fanta. Ni bil bogat, pa ga je rada imela. Ko je ona odšla v mesto, se je dve leti pozneje poročila. Vzel je bogato mlado vdovo in je zdaj srečen. Prav je imel. Sreča se mu je ponudila, zakaj je ne bi zagrabil. Takrat je jokala, pozneje ni več nikoli.

»In od doma ti kaj pišejo?«

»Ne.«

»Kako, da ti ne pišejo?«

»Ne vedo za naslov. Pisala sem jim pred tremi leti, da grem v drugo mesto v službo. Zdaj so že pozabili name. To je lepo, ko si sam na svetu. Nikomur nisi drag in drugi niso tebi. Živiš, kot moraš živeti. Ko umreš, se nihče ne zmeni za te. Pokopljejo te in kakor da nisi živel nikoli. Lani je umrla moja prijateljica. Na jetiki. Nihče nikdar ni vedel, odkod je doma. Imela je še mater, pa je hotela tiho umreti. Mati zdaj moli za njo, če bi vedela, kakšno je bilo njeno življenje, bi jo proklela. Kako je čudno življenje!«

Potem je leto dni ni bilo. Že davno sem pozabil na njo. Kakor da ni bila nikoli v mojem spominu. Tedaj pa je prišla nenadoma. Tiha in boječa, samo še morda drobnejša kot prej. Oči so skoraj uto-nile in so bile radi tega čudno lepe in sanjave. Ustnice je narahlo odprla in kakor da bi se rada nasmehnila. Tudi oblečena je bila okusno, dasi skromno.

»Sedi, Kristina! Odloži plašč,« sem hitel, da ji pomorem.

de. Ker se je le preveč »oficielnih« kristjanov pregrešilo zoper pravico in ljubezen Kristusovo in so celo v Njegovem imenu živeli čisto pogansko — sebično življenje. Že apostol Jakob pravi (Jak 2, 5—7): »Ali ni Bog za svet ubožnih izbral, da so bogati v veri in so dediči kraljestva, ki ga je obljubil tistim, ki ga ljubijo? Vi pa ste ubožca osramotili. Ali vas ne zatirajo bogatini in vas ne vlačijo oni pred sodišča? Ali ne sramote prav ti lepega imena, ki se je klicalo na vas?« In dalje (Jak 2, 10): »Kdor namreč spolni vso postavo, pa prekrši eno, se je pregrešil zoper vse.«

Vse dotlej, dokler večina kristjanov ne bo spoznala Krista in zaživila njegove pravice in ljubezni, se bo proletarski odpad nadaljeval. In žalostno je to, da bodo ti ljudje, posebni Kristovi ljubljenci radi tega prokletega mamonišči-nega gospodarstva in vsega življenja, vedno bolj oddaljeni od ubogega Deteta v Betlehemu. Feše.

»Ne,« se je branila. »Ne bom dolgo. Tako nimaš časa.« Za trenutek je pomislila. »Greš za praznike ...« je dejala bolj zase. »Lepo bo. Greš po cesti ... po snegu. Ob cesti drogovi ... krokarji in vrane posedajo po žici. Ti pa misliš. Lepo mora biti. Tako hoditi in misliti na dom ...«

»Lepo je, Kristina. Kdaj pojdeš ti?« Za trenutek se je zamislila.

»Ne pojdem. Nima zmisla. Včasih sem mislila, da bi se letos vrnila. Pa nima pomena. Takole sem mislila, da bi se tiho vrnila. Nihče ne bi vedel. Prideš na večer, pred sam veliki praznik. Mati pripravlja za božič, najmlajša dva sedita za mizo in skušata dobiti sladkor, ki se skotali s testa. Oče sedi ob peči s pipo v ustih in se pogovarja z bratoma, ki sta mimogrede — poročena sta že — vstopila, da gredo skupaj k polnočnici. Tako se pogovarjajo o vsakdanjostih. Mogoče je še sestra prišla z možem. Name so pozabili. Vsa je govore nič o meni. Tako se me morda še kdo spomni, pa ne pove tega drugim. In tedaj bi vstopila, ko me ne bi nihče pričakoval. Vstopila bi in bi se nasmehnila v pozdrav. Seveda je to nezmišl,« je hitela s pripovedovanjem. »Ampak lepo je sanjati. Sanje so zato lepe, ker veš, da se ne bo nič uresničilo. Toda kljub temu lahko sanjaš o čemerkoli. Mogoče bom sicer kdaj šla domov, pa je brez pomena misliti na to. Prišla bi samo v nadlego in bi se morala čimprej vrniti. Oni živijo tiho in mirno. Hodijo poleti na delo, da imajo za zimo kruha. Pa so vendar srečni. Težavstvo se je rodilo z očetom in ne bo zamrlo. Ampak oni imajo dom. Tisti dom je lep. Tako majhen in tesen, pa je vendar polno življenja. Čudno, ko sem bila majhna, sem sanjala o svetu. Svet je lep in sreča čaka človeka pri vsakem koraku ... Povej, kdaj greš?«

»Zvečer. Ponoči je lepo potovati. Dremlejš in pot hitro mine. Zjutraj bom doma. Boš pisala, da ne bo tako samotno doma?«

»Morda. Veš, prav za prav sem prišla sem z nekim namenom. Nekoč si mi pripovedoval o vaših treh otrocih. Spomnila sem se nanje. Drugače mogoče niti ne bi prišla. Nekaj sem jim nakupila. Saj jim boš izročil?«

»Kristina!«

»In jih boš pozdravil. Da jim nekdo pač pošilja ...«

»Da jim pošilja nekdo, ki je nesrečen ...«

»Ne, saj nisem nesrečna,« je dejala in se zganila. »Pozdravi jih in jim reci, naj bodo dobri.«

»Rekel bom ...«

»Potem mi boš pripovedoval o njih. Najmlajši že gotovo govori. To je lepo, ko začne otrok govoriti. Naši niso več majhni. Otroci so lepi samo, dokler so otroci. Najstarejša hodi že v šolo?«

»Da.«

»Sicer pa sem zdaj opravila, kar sem imela. Samo to sem ti hotela povedati.« Ko se je že dvignila, se je spomnila: »Zaigraj malo!«

Poslušala je s sanjami v očeh, mene sploh ni videla. Ko je odprla oči, je bila nežna.

»Godbo ljubim in otroke. Kako je to čudno! Godbo bi večno poslušala in prav tako bi se vedno igrala z otroki. Nekoč sem stanovala pri revni družini v predmestju. Mnogo otrok so imeli. Mati jih ni posebno ljubila. Tega ne razumem.

Pozneje sem stanovala z delavkami. Ena je porodila otroka in ga je ubila. Nihče ni vedel, samo jaz sem slučajno zvedela. Prosila me je, naj je ne izdam. Ne vem, ali sem prav storila, ali nisem. Bog bo sodil. Ampak od takrat me navdaja vedno neka groza. Končno je to strašno, ubiti otroka! Moj Bog, saj to je lepo, imeti otroka, celo več. Igraš se z njimi, za nje živiš, tvoje življenje ni brezzmiselno. Če ni tvoje življenje lepo, zakaj ne bi bilo življenje otrok srečno? Mogoče se bo svet spremenil? Včasih sem si želela, da bi imela otroka. Moje življenje bi bilo vse drugačno. Zdaj seveda nima pomena. — Moj pozdrav jim pa le sporoči!«

»Ne pojdi še, Kristina,« sem jo prosil. Oblačila si je plašč.

»Zadržujem te. In tudi motim te. Ti si v mislih že itak ves doma ...«

»Spomni se me in mi piši!«

»Morda. Bom premislila.«

»Potem nekoč boš srečna. Pojdeš z menoj domov. Daleč proč odtod. Med naša polja, v naše koče. Pesmi boš pela in gojila rože. To čudno življenje bo pozabljeno. Še misel te ne bo več motila. Povej, veruješ v novo življenje?«

Nasmehnila se je in se zganila.

»Ti ne veruješ?«

»Ve-ru-jem,« je dejala in mi dala roko. Stisnil sem jo, se zazrl za njenimi očmi, pa nisem mogel v njih razbrati mi-

sli. In sem vendar verjel. Vstalo bo novo življenje, vse lepše in veselejše ...

Ko zdaj odhajam domov za praznike, nosim spet darove in pozdrave za naše otroke. Pa nje vendar ni več. Kako je to čudno! Pred poldrugim mesecem je umrla. Dasi je nisem videl vse leto, me je poklicala k sebi. Nasmehnila se je in mi velela sesti.

»Čudno se ti zdi? Pa je tako enostavno! Lepo je umreti. Potem je, kakor da nisi živel nikoli. Saj pa je res brez pomena. Kdor je zgrešil cilj, stopil s tira, se ne vrne nikoli več. Ampak v življenje pa le verujem. Vstalo bo novo življenje. V naših otrocih; in če še v teh ne, potem enkrat bo. Takrat bo lepo na svetu. Zato pozdravi vaše tri male. In jim reci, da naj bodo dobri. Mene pa, ki jim to pošilja, ni več.« In je v resnici ni.

Tako bom nesel vendar le pozdrave in darove, ki jih je kupila za prihranke, s katerimi je morda hotela domov, da obišče dom, pozdravi mater in pogleda polja ...

Kako je to čudno! Življenje gre mimo človeka, ga pohodi in vrže ob stran. Pa pride trenutek, ko ta človek nenadoma za trenutek zasanja o daljni mladosti — o poljih in o radostih za božične dni. Potem gre življenje dalje. Mogoče pomisliš: lep je bil ta trenutek, pa ga ne bo nikoli več.

Krščanstvo in socializem

Jasne besede urednika nemške katoliške revije. — Končna zmaga krščanskega socializma je gotova.

Treba je reči, da se vedno bolj množe zagovorniki socializma med odličnimi katoličani, tudi med takimi vrstami, ki so doslej bile nasprotnice. Dosti dolgo so nastopali razni poslanci kapitalističnega reda z različnimi reformističnimi obliži, ki so bolj utrjevali kakor pa blažili udarce kapitalizma na proletarske sloje. Toda zadnji čas se vedno bolj množe odločni glasovi, ki energično kažejo pot k pravičnemu spoznavanju teh vprašanj.

Z veseljem smo čitali članek odličnega katoliškega delavca Karla Mutha, urednika glavne revije nemške katoliške javnosti »Hochland«, pod naslovom »Die Stunde des Bürgertums«. Tu podaja važne načelne ugotovitve, ki bi morale biti odločilne važnosti za spoznavanje političnih in socialnih razmer v katoliškem javnem udejstvovanju. Prosto-dušno priznanje, ki ga je izrekel ta publicist »socialističnemu gospodarskemu etosu« v vsem prepričanem in velikim zanosom, je sijajno potrdilo vsem onim, ki so se že doslej borili za dosledno in brezkompromisno uveljavljanje krščanskega socializma, kot edino resnično in življenja zmožno obliko bodočega gospodarskega oblikovanja in družabne obnove. K. Muth piše med drugim:

»Meščanstvo, polno nevere, nima nobene pravice nastopati napram prav tako nevernemu proletariatu, s svetovno nazornimi, ali celo religioznimi, krščanskimi argumenti. Ta proletariati ni samo gospodarsko, temveč je tudi duhovno izšel iz meščanskega naročja. To je samo ne-bogljjen sin svojega ne-bogljenega očeta. Meščanski »liberalizem« se je dobro izšolal: Postal je kakor zrak, ki ga mora celokupno meščanstvo vdihavati, in ni to samo političen liberalizem, to je svetovnonazorni liberalizem, ki je zadosti širokogruden, da hoče ohranjati in braniti ljudstvu vero, dočim na drugi strani samega sebe od vere odvzuje. In tako to meščanstvo nič ne pomišlja ter podpira tudi one religiozne ustanove ter njene zastopnike, ki v tem zmislu za njegovo varstvo razvijajo svojo delavnost. To zelo lahko postane nevarnost za te ustanove in za njihovo stvar samo. Potisnjeni v ospredje, govore njihovi zastopniki, čeprav iz svojega čuvstvenega in miselnega sveta ven, kljub temu vendarle v imenu svojih podpornikov in nalagajo tako na svoje rame obsovaženost, ki velja meščanstvu.

Po mojem prepričanju bi bil bistven predpogoj za prenovitev in novo ureditev meščanstva v tem, da bi se meščanstvo zavedalo svoje odgovornosti, ki jo ima napram socialističnemu mislečemu ljudstvu. Meščanstvu mora postati jasno, da je onemoglost države povzročilo le to, da država ne more več biti gospodar družabnih nasprotij in napetosti (op. ur.: mišljena je tu nemška republika!), ker se oba velika socialna nasprotnika — meščanstvo in socialistično misleče ljudstvo — borita za premoč v državi v medsebojnem nezaupanju, da bo prvi zavihel bič nad drugega, kakor hitro bo eden izmed njiju postal država v državi ...

Meščanstvo se bliža svojemu vrhuncu. Ostane vprašanje: Ali ni zaupanje v močnost meščanstvu že tako globoko porušeno, da mu ne bo več mogoče še enkrat vzeti v svoje roke vodstvo usode vsega ljudstva?

Položaj pa je tale: Naj še enkrat nerazsodno meščanstvo pride do vladanja v državi — potem je usoda meščanske družbe zapečatená. Zato bi bil predpogoj za vsakršno novo konsolidacijo meščanskih sil v globokih izpremembah njegovega socialnega in političnega mišljenja. Opravičilo za meščanske stranke bi bilo, ako bi te hotele in bile še zmožne, sedaj naknadno tak preokret pričeti in ga prav do najglobljih korenin izvesti.

Da bi do tega mogli priti, je najprej potrebno, da se odpravijo meščanski predsodki glede bistvenih stvari, katere jasno in preudarno misleči elementi delovnega ljudstva hočejo. Naše izobraženo meščanstvo mora brez vseh pridržkov zavzeti stališče do socializacije našega gospodarskega življenja, ono mora socializmu, ki je samo na industrijo in gospodarstvo projicirana forma socialne demokracije, brez strahu pogledati v oči. Da pa se podružabljenje našega gospodarstva ne da več zadržati ali odvrniti, o tem si je večina naših bistrovidnih gospodarskih politikov na jasnem. Že sredi prejšnjega stoletja si je bil tako genialni državoslovec in narodni gospodar kot je bil Lorenz von Stein glede tega razvoja na jasnem ter mu je pritril. Od tega časa si nobeden gospodarski politik več ni mogel pred tem spoznanjem zapirati oči, bodisi, da je bil bolj politik, kot na tem spoznanju delujoči gospodarski mislec. Med novejšimi je zapisal tako preudarni nacionalni ekonom kot je bil nedavno umrl lipski profesor dr. Karel Bücher, leta 1919: Osebnostem o neizogibni končni zmagi socializma prepričan. On si je vedno zopet dejal, »da bi bilo treba ekonomski svet iskati v tej smeri, kot si jo predstavljajo najboljši možje med socialisti«. In če pravi znani sociolog Ferdinand Toennies, »da so dnevi zasebnega gospodarstva šteti, in da prihaja novo razdobje visjega človeškega občestva«, potem to v bistvu tudi ne pove nič drugega.

Nadalje razpravlja Muth o duhovnem preobratu med mlado politično generacijo in je zapisal sledeče stavke, ki si jih velja zapomniti:

»V taki meri, kot se gospodarski upl socializma, čeprav počasi, približujejo, se je pričel v Nemčiji duhovni prelom. To je religiozno gibanje, ki se poraja med mlado generacijo nemških socialistov, in ki v začetku še deloma avtonomno, nosi v sebi kali novega skupnostnega življenja. Med tem, ko se ti mladi religiozni socialisti s strani starejše socialistične generacije vesele gotove tolerantnosti, so izpostavljeni s strani cerkvenih skupin nekemu nezaupanju in pa tudi mnogim napadom. Jaz osebno verujem, da socializem kot npravna ideja in krščanstvo notranje-globoko spadata skupaj ter da je zelo resna in s težkimi posledicami zdru-

žena zamuda, ker ni krščanski svet že poprej sprejel socialističnega gibanja in mu v njegovem gospodarskem etosu nedvoumno pritrdil.

Z zelo ostro kritiko spremlja Muth nadalje dejstvo, da se je katolicizem do slej preveč izogibal organiziranju duhovnih in нравnih sil in da je samo v dušnopastirskem zmislu, v vprašanih religioznega odtujenja množice, posegel v delavsko vprašanje.

»Ravno mi katoličani smo najprej sklenili mir z meščanstvom, nato pa sprejeli delavsko vprašanje samo s stališča dušnega pastirstva ter smo prepustili drugim, da spravijo v pogon duhovne in нравne sile, ki so bile potrebne, da se je vsem ljudem jasno pokazala strašna,

grozna usoda, ki preti vsemu stanu v celoti. Zato ne bo tako lahko cerkvam sklepati miru s socialistično-proletarskim, kadar pride do zmage, kot je bilo svojčas s kapitalističnim svetom; in do zmage pride, je le še vprašanje, ali se bo to zgodilo z nami ali proti nam.«

Članek, ki mora najti v nepokvarjenih katoliških krogih odmeva, zaključuje s himno na krščanski socializem:

»Krščanstvo, katerega verni elementi vedno bolj padajo v nevarnost, da se zapro v malomeščanski svet, bo tako kot duhovna sila zopet postalo učinkovito, ako bo, zvesto svoji spomladni dobi, zapalo Kristofu novo vstajajoče družbe ter dopustilo, da ga prenese skozi vrtnice sedanjih časov na novo obrežje.«

Načrt novega zakona o zavarovanju delavcev

UPRAVA ZAVAROVANJA.

Nosilec zavarovanja.

Edini nosilec zavarovanja na podlagi tega načrta je Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Njegovi pomožni organi so:

1. Okrožni uradi za socialno zavarovanje;
2. društvene blagajne za socialno zavarovanje;
3. blagajne prometnih podjetij;
4. rudarske bratovske skladišnice.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev.

Osrednji urad je osnovan na načelu samouprave in je javna ustanova. Njegovi samoupravni organi so:

- a) glavna skupščina,
- b) ravnateljstvo,
- c) predsedstvo,
- d) nadzorstvo.

Glavno skupščino sestavljajo: Delegati okrožnih uradov, delegati ministrstva za socialno politiko in narodo zdravje.

Delegati okrožni huradov volijo: Polovico od ene polovice trgovske, polovico pa delavske zbornice. Ministrstvo imenuje drugo polovico članov skupščine in sicer polovico iz vrst delodajalcev, polovico pa iz vrst delojemalcev.

Ravnateljstvo izvoli glavna skupščina, istotako tudi nadzorstvo. Predsedstvo voli ravnateljstvo.

Okrožni uradi.

Okrožni urad vrši funkcije kot pomožni organ Osrednjega urada. Njegovi organi so: Ravnateljstvo, predsedstvo in nadzorstvo.

Ravnateljstvo sestoji iz 12 članov: 6 delodajalcev in 6 delojemalcev. Volijo se pa tako: Minister za socialno politiko in narodno zdravje imenuje dva iz vrst delavcev, dva pa iz vrst podjetnikov. Dva imenujejo delavske, dva pa trgovske zbornice.

Nadzorstvo ima 4 člane in sicer 2 delavca in 2 podjetnika. Volijo se: 2 imenuje minister za soc. politiko in narodno zdravje in sicer: 1 delavca in 1 podjetnika. Enega imenujejo delavske, enega pa trgovske zbornice.

Predsedstvo ima tri člane. Imenuje jih ravnateljstvo.

Reševanje sporov.

Spori, ki nastanejo med Osrednjim uradom in zavarovanci v pogledu podpor, rešujejo bodoča sodišča socialnega zavarovanja, ki se osnujejo na sedežu posameznih okrožnih uradov.

Sodišče tvori sodnik predsednik in njegov namestnik. Pritožbe proti razsodbam sodišča socialnega zavarovanja rešuje Vrhovno sodišče, ki je vezano na njegove odločbe.

Naši izseljenci

Po statistiki, sestavljeni v izseljeniškem komisariatu v Zagrebu, se je izselilo iz naše države v tretjem tromesečju 1930:

1. V prekomorske dežele 3210 ljudi. Skupno število izseljencev (11.106) v razdobju od 1. januarja do konca septembra 1930 se je v primeri z lanskim letom za 2494 ali za 18 odstotkov zmanjšalo.

V tem tromesečju se jih je največ izselilo iz savske banovine in sicer 1027 oseb, nato iz dunavske (138), dravske (626), primorske (389), vardarske (200), zetske (176), vrbaske (43), drinske (37), moravske (13) in s teritorija mesta Belgrada (61).

Po poklicu je bilo 1298 (ali 50 odstot. vseh odraslih) poljedelcev, 636 kvalificiranih in 502 nekvalificiranih delavca, 176 pripadnikov svobodnih poklicev in 603 člani rodbin, ki ne zaslužijo.

Največ jih je odšlo v USA in sicer 1671 (večinoma taki, ki so prišli na daljši ali krajši obisk, pa se spet vračajo v Ameriko), nato v Argentino 822, v Kanado 307, Urugvaj 123, Brazilijo 55, Avstralijo 49, Čile 35, Novo Zelandijo 34 in druge dežele 44.

Od 1. januarja do konca septembra t. l. je odpotovalo v USA 3391 oseb (lani v istem razdobju 3577), v Argentino 3689 (4501), v Kanado 2564 (3652), v Urugvaj 757 (797), v Brazilijo 251 (462), v Avstralijo 135 (137), v Čile 133 (184), na Novo Zelandijo 77 (53) itd. Torej je do konca septembra t. l. število naših izseljencev padlo v glavnem v Kanadi za 1088 oseb, Argentini za 812, Braziliji 211, USA 186, Čile 31, Urugvaj 40 itd.

Z naprej plačano karto (prepaid ticket) je odpotovalo v tretjem tromesečju 1581 oseb, od 1. januarja do konca septembra t. l. pa 3454 oseb.

Vsega skupaj se je vrnilo iz prekomorskih držav v tretjem tromesečju, za stalno ali na obisk 2100 oseb napram 1660 v istem tromesečju lanskega leta ter je tako skupno število povratnikov za razdobje od 1. januarja do konca septembra t. l. naraslo na 5040 nasproti 4401 v istem razdobju lanskega leta.

2. V evropske države je odšlo za za-

veliko prednost v primeri z izseljevanjem v ostale države sveta.

V Nemčiji, kamor je na leto odšlo do 2000 naših poljskih delavcev, zahtevajo delavske organizacije in vsa javnost glede na čedalje večjo brezposelnost, da se vsaj sezonsko prepove priseljevanje poljskih delavcev, češ da bi bilo greh, če bi se pri treh milijonih domačih brezposel-

nih delavcev spustil v državo magari samo eden tujec.

Število naših izseljencev v druge evropske države je jako neznan, ker so se te države z raznimi ukrepi znale malone hermetično zapreti pred inozemskimi delavci zaradi rastoče brezposelnosti lastnega delavstva.

Naši listi, naše knjige

Krekova knjižnica je naša najbolj potrebna skupna stvar. Vsak naš tovariš, strokovničar, Krekovec, Krekovka, borec mora biti njen član. Pa ne le član, ampak jo mora vsem in vsakomur priporočati, nabirati zanjo člane, pobirati od njih prispevke, biti zaupnik.

Knjižnica je v svojem letošnjem prvem letu izdala tri knjige, ki so zgovoren dokaz njenega stremjenja, da nudi proletariatu proletarsko čtivo, proletarsko povest in roman. Če bo proletariat živel iz istih duhovnih virov kot meščanstvo — ljudje, ki so zadovoljni z vsem, kar je in kakor je, tedaj on ne bo tisti močni in zmagoviti nosilec bodočnosti, novega reda, ki hoče biti. Čisto razločno je potegnjena meja - razvodnica med smerjo te naše krščanske socialistične knjižne matice in pa smerjo vseh drugih založništev in ustanov, ki tudi izdajajo knjige. Našo knjižnico vodi in mora voditi ideja, ne pa trgovsko načelo, ali se s knjigo zasluži ali ne. Mi ne delamo, ne izdajamo knjig za profit, ampak zato, da ima delavec, proletarec svojo knjigo, da bere o svojem življenju, o svoji borbi za človeka dostojno življenje. Knjige, ki jih bo izdala knjižnica prihodnje leto, ta njen program znova odločno dokumentirajo.

Zato bo vsakdo, ki je vsaj malo take volje, pa bodisi v kateremkoli pokliu, pristopil h »Krekovi knjižnici« in postal njen redni član. Če bomo črpali našo duhovno moč in vzpodbudo za naša prizadevanja, za našo borbo iz svojih lastnih zakladnic, o katerih danes še niti ne slutimo prav, kako so bogate, tedaj bo naša borba zmagovita in naša beseda veljavna.

Se posebej mi delavci moramo gledati, da smo duhovno močni, močnejši kot naši nasprotniki. To moč pa moremo zajemati edino iz našega tiska, iz naših listov, iz »Delavske Pravice«, »Ognja«, in iz vseh knjig, ki jih izdaja

»Delavska založba« oziroma pod njenim okriljem »Krekova knjižnica«. Delajmo, agitirajmo za te naše glasnike. Kajti ti govore res našo delavsko besedo. Ves meščanski tisk, vsi ostali listi (razen čisto verskih) nas delavce samo odvračajo od naše borbe, nam vlivajo v srce malodušje in slabe našo voljo, da smo pripravljeni kar še naprej delati in tlačiti za druge, sami sebe, svoje potrebe, svoje razmere pa zanemarjamo. Zato naša odločitev ne more biti drugačna kot ta, da se obrnemo sami v sebe, da beremo le svoje delavske liste in čitamo le delavske, proletarske knjige. Vsak delavec, vsak proletarec, vsak krščanski socialist zato vedno bere »Delavsko Pravico«, »Ognja«, je redni član »Krekove knjižnice« in ima tudi vse druge knjige, ki jih izdaja »Delavska založba«.

Predvsem naj še enkrat naglasimo veliko pomembnost naše »Krekove knjižnice«, ki je bila osnovana komaj pred letom dni in je pokazala v svojem enoletnem obstoju zadovoljiv uspeh. Vendar se še ni tako zasedla med našim delavstvom kot je želja nas vseh in kot bi se mogla. Knjižnica ima še velike naloge pred seboj. Knjige, ki se bodo izdale leta 1931, značijo tako po obsegu kakor tudi v drugih pogledih odločen napredek. Poleg večjega obsega knjig ima knjižnica v načrtu še mnogo novosti, ki jih bo njeno članstvo gotovo sprejelo z odprtimi rokami. A uresničiti bo mogla knjižnica svoje lepe načrte le, če jo bomo vsi, kar se dá podprli. Podprli pa jo bomo najbolj izdatno s tem, da bomo sami nje redni člani in da bomo obenem skrbeli, da ji dobimo čim več članov med svojimi znanci in prijatelji. Posebej sedaj v zimskem času vztrajno razširjajmo naše časopise, zlasti pa se trudimo za »Krekovo knjižnico«, katere članstvo se mora v najkrajšem času podvojiti.

Čez hribe in doline...

Vrhnika. Dodatno k poročilu v »Del. Pravici« šte. 47 od 27. novembra 1930 si dovoljujemo staviti vprašanje na merodajne kroge, ki so pri javnem denarnem zavodu na Vrhniki: Koliko je bila kupna cena za hišo na Novi cesti? Koliko znašajo dosednji stroški za popravilo hiše? Za koliko je bil proračun za popravilo in renovacijo hiše prekoračen?

— K posameznim točkam se še povrnemo, ako dobimo natančne podatke.

Kje je vzrok? V nedeljo 14. decembra je bil v Škofji Loki prirejen dan dobrega katoliškega tiska. Poleg drugega je bila v društvenem domu tudi razstava katoliškega tiska. Na to razstavo nismo bili mi nič opozorjeni in kakor smo bili kasneje tudi obveščeni, na tej razstavi »Delavske Pravice« kakor tudi »Ognja« sploh ni bilo. Obveščeni smo pa tudi, da se med škofjeloškim delavstvom marksizem prav lepo razvija, podobno kakor v Kranju, kjer so socialne razmere revnega delavstva prav iste kakor v Škofji Loki, razumevanje za pravo delavsko gibanje pa na obeh krajih tudi slično.

**Blago
sveže in
poceni**

**MARIBORSKI
KONZUM**

registrovana zadruga z o. z.

3%
dividende je
tudi denar

Glavni trg 21

Reumatiki

Naročite še danes
1 steklenico

ALGA

ZA MASAŽO

že jutraj Vas bo
uspeh iznenadil

Boli Vas
ali trga v

kosteh - rokah - nogah
členkih - plečih - zobeh
bokih - zilah - glavi

ALGA

odpravlja
bolezni
takoj

STARCI IN STARKE

V Vaših starih dneh največ trpite od bolezni revmatizma. Nadrinite si vsaj enkrat na dan Vaše utrujene žile s preparatom ALGA. Počutili se boste prerojeni. Občutili boste veselje do življenja — svežost.

Prehlajenje, influenza, hripa

Sploh pri vsakem nerazpoloženju ko čutite malo vročine, nadrinite telo s preparatom ALGA. Vročina popušča spanje je lahko in zdravo. Občutili boste svežost telesa in duha.

LABORATORIJ
ALGA — SUSAK

4 steklenice >ALGE< Din 77—
8 steklenic >ALGE< Din 131—
14 steklenic >ALGE< Din 205—
25 steklenic >ALGE< Din 320—

DOBIVA SE
POVSOD

1 steklenica

Din 16.--

Pierre l' Ermite:

53

Kako sem ubila svojega otroka

Odkar smo zapustili Pariz, še ni minil dan, da ne bi sanjal o njej, da jo imam poleg sebe in da skupaj občudujeva — saj je vendar takšna umetnica! — prelestne lepote, mimo katerih potujemo... Kako težko je človeku, ko mora sam gledati tolike naravne krasote in nima človeka, ki bi ga razumel in pred katerim bi lahko na glas izpovedal svoje občudovanje nad slavno zgodovino in nad nedopovedljivo lepoto!...

Pred župnikom sem se postavljala, tukaj se postavljam, sploh se bom zmerom postavljala... Toda v meni je nekdo, ki komaj čaka in računa na moj padec ter se že vnaprej neizmerno veseli...

Kaj tedaj? Ali se bom res obrnil od sladkega Kristusa, ki ima besede večnega življenja, da pojdem za ženo, ki je »grenkejša kot smrt«?...

Ali naj odneham in krenem navzdol, ko me vse ovira in mi brani, da bi razpel krila in poletel v solnčne višave, kamor me nebo morebiti še vedno vabi?

O, Bog, usmili se me! Pomagaj mi!...

Ko je drugi dan hotel iti slikat v »Mošejo mečev«, dnevnika ni bilo nikjer. Popoldne ga je našel v neki omari med obleko; a kako se je začudil, ko je videl, da manjka ona stran, kateri je bil zaupal svojo žalost in gorje. Kako to? Nekdo jo je moral iztrgati! Ali kdo? In čemu?

Tudi ujec je zelo mnogo pisaril in na vse strani pošiljal pisma in razglednice. Zdaj je pisal kakšnemu znanцу, drugič prijatelju, Presvesovih seveda tudi ni smel pozabiti! Zapisal je, kar mu je ravno prišlo na misel in nekoč se je Dominik odločno vzdignil, ko je v nekem pismu preveč govoril o njem. Ujec pa je precej prevrgel v šalo, rekoč:

»Samo še eno reci, pa napišem Loliti, da jo objemaš!...«

Dominik je prišel do spoznanja, da bo po vsem tem najbolje, ako sam pošlje v »Ker-Mimie« nekaj razglednic in Presvesovim s hladnimi besedami naznani svoje mnenje, da se bodo vedele ravnati. Ali kako težko je bilo spraviti besede na papir!... In potem je še dva dni nosil razglednice v žepu — tretji dan pa jih ni bilo nikdar nikjer kakor one

strani v dnevniku! Zgubil jih je!... Sicer ni nič čudnega, če človek v puščavi kaj zgubi, ko se venomer mestijo sem in tja!...

Razglednice pa se niso zgubile.

V »Ker-Mimie« so dan za dnem prihajale razglednice in pisma, v katerih je Yholdyjeva gospa ponavljala Loliti:

»Ljuba moja Lolitica, lepo Vas prosim, branite se vendar!... Branite svojo srečo!... Branite tudi nas, da, tudi nas!... Vi ste naše edino upanje. Prosim Vas, vrnite mi dušo mojega milega otroka, ki mi ga hočejo duhovniki ukrasti!... Dominik Vas obožuje, a nima poguma, da bi Vam razodel svoje srce; pa saj je ubožec, že čisto zmeden! Neki župnik Firmin mu je nalil tinte v možgane. Zdaj mu z veliko težavo izpiramo to gnusobno tinto, zato nam še Vi pomagajte!... Pišite mu!... Osvojite si še njegove možgane kakor ste si že njegovo srce. To sami lahko vidite iz pisem in slik, ki smo Vam jih poslali!...«

Ponavljala je razne stavke iz Firminovih pisem, ki sta jih prestregla z ujem, zlasti onega: »Človek obdrži samo ono, kar neprestano brani in čuva! V svoji nespameti je šla celo tako daleč, da je rotila Lolito z besedami, ki so se ji vzbudile, ko je čitala ono »zgubljeno« stran iz Dominikovega dnevnika. Takole je pisala: »Usmilite se nas, preljuba moja Lolitica, ki toliko sanjam o Vas, da Vas bom kmalu mogla imenovati svojo hčerko!...«

Dokler je Lolita dobivala pisma samo od ujea in od Yholdyjeve gospe, je ostala zvesta svoji objubi in se je krotila kolikor je mogla... Kar prinese poštar prelepo sliko!... Čez nekaj dni zopet dve Dominikovi razglednici... In naposled še pismo, v katerem je bila ona stran iz dnevnika, ki je pričala o njegovi najgloblji in najnežnejši ljubezni.

Če jo torej Dominik res tako silno ljubi, da tega sam sebi ne more več zatajiti, ali ni tudi njena dolžnost, da mu odgovori in mu razkrije svoje srce, ki ji prekipeva od ljubezni?... Da, svobodna dekle je in ima dolžnost in pravico, da se potegne za svojo bodočnost!

XXVI. poglavje.

Nekega večera, ko so sredi puščave ravno uživali čarobno lepoto narave, prinese poštna karavana veliko pismo za Dominika. Yholdyjeva gospa se ga je zelo razveselila, ker je takoj spoznala,

da je od Lolite. Hitro ga spravi v torbico, da ga izroči sinu, ko se bo ponudila najlepša priložnost.

Naši popotniki so sklenili, da se odpravijo od Kairuana na jug do Biskre in Tuggurta. Na ta način se bodo izognili dolgočasni poti ob morški obali, obenem pa bodo videli kaj se pravi potovati skozi resnično puščavo.

Odpotovali so kajpada s karavano, v kateri so imeli močan pušcavski voz in štiri kamele. Yholdyjeva gospa se je sicer nekoliko bala takšnega potovanja; ker pa je vedela, da bo Dominiku zelo po volji, je pozabila vsak strah ob radostni misli, da bo s tem spravila dušo svojega otroka v vrtnice veselja in raztresenosti, kakor devamo v tekočo vodo platno, ki bi iz njega radi izprali grd madež; zato ga še izvijamo in obračamo sem pa tja, da bi solnce sijalo nanj od vseh strani in veter pihal vanj od leve in od desne.

Yholdyjeva gospa je dosegla svoj namen bolj kot je sama pričakovala. Afriška peščina, njeno pastirsko življenje, zanimivi kraji in neslutene krasote, ki mogočno delujejo na človeka, njena slavna zgodovina pa topli dnevi in prijetne noči so čudovito prevzeli mladeničevo dušo.

Vsi so šli veseli na pot. Toda že drugi dan bi bil Dominik kmalu ob glavo. Vstali so ob štirih jutraj in zložili šatore, da odrinejo. Dominik je hotel prej še fotografirati bedne kamele, ki so se dolgo branile težkega bremena, ki ga bodo morale nositi ves dan po najhujšem solncu. Arabec jim je naprtal najprej za pot potrebne stvari, zatem pa še nekaj praznih zabojev, katere je kmalu pometal nazaj, da bi se živalim zdelo, da jim je olajšal tovor.

Dominik mirno gleda to živahno jutranjo komedijo — kar plane nadenj neki mlad Arabec. Mož se je bil šele pred kratkim oženil pa ga je precej popadla jeza in ljubosumnost, ker je mislil, da hoče Dominik fotografirati njegovo ženo. Če ne bi bilo vodnika, ki je priskočil na pomoč, bi se bilo mladeniču najbrže slabo godilo.

Ko so izvedeli zakaj je Arabec tako vzkipel, je velel Dominik vodniku, naj možakarju razloži, da je opazoval samo kamele in nikogar drugega. Končno pa mu lahko pove, da je doma v Parizu, kjer so ženske precej drugačne kot njegova ženka, za katero se ni bati, da bi koga očarala s svojo lepoto.

In to tem manj, doda ujec, ki je menil, da mora vsaki stvari vršek odtrgati, »ker je ta gospod, moj nečak, zaročen s prelestno deklico, ki ji je ime Lolita.«